

su 23.5.2021

Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi perusopetuslain ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 93/2021 vp)

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Esityksessä lisättäisiin ajaksi 1.8.2021–31.7.2022 perusopetuslakiin 20 a § ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annettuun lakiin 8 a § poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä. Tarkastelen asiaa aikuisten perusopetuksen kannalta.

Aikuisten perusopetus, joksi nimitys muuttuu 1.8.2021 voimaan tulevalla perusopetuslain muutoksella (laki 1216/2020), on 20 a §:n säännöskohteisissa perusteluissa mainittu vain eri oppilasryhmiä käsittelevän 4 momentin yhteydessä, seuraavasti:

”Ehdotettu sääntely ei koskisi perusopetuslain 46 §:n mukaista oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetusta, jossa opetuksessa voidaan siirtyä etäopetukseen voimassaolevan lain 46 §:n 9 momentin mukaisesti.”

Luvussa 10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys taas sanotaan:

”Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) erikseen säädetään. Perusopetuslakiin esitetty muutos poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä ei koskisi Ahvenanmaalla asuvia, koska Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 14 kohdan mukaisesti Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa opetusta ja oppisopimusta koskevissa asioissa.”

Tämä viittaus Ahvenanmaalla asuviin on siis luonteeltaan vain tiedottava, koska perusopetuslailla ei Ahvenanmaalla asuviin voida puuttua.

Onko kielellisesti samanlainen viittaus (”ei koskisi”) aikuisten perusopetukseen sekin luonteeltaan vain tiedottava? On totta, että 46 §:n 9 momentti antaa mahdollisuuden siirtyä etäopetukseen. On myös totta, että vaikka 46 §:n alussa on luettelo niistä muista perusopetuslain säännöksistä, joita aikuisten perusopetukseen sovelletaan, niin 20 a § ei siinä luettelossa esiinny eikä sitä nytkään ehdoteta siihen lisättäväksi. Sikäli ehdotettu perusopetuslain muutos ei koskisi — ei edes voisi koskea — aikuisten perusopetusta.

Mutta asia ei valitettavasti ole näin yksinkertainen. Sovelletta-
vien säännösten luettelon päivitys (mahdollisesti tarkoituksellisesti tyhjästi) on nimittäin aina laiminlyöty perusopetuslakia muualla kuin 46 §:ssä muutettaessa. Pykälää on muutettu ennen kuin yllä mainitulla lailla, jossa luetteloon ei puututtu, ainoastaan 1.1.2018 voimaan tulleella aikuisten perusopetuksen rakenteen muuttaneella lailla 1507/2016, jolloin luettelosta vain poistettiin perusopetuksen sisällöstä säätänyt ”11 §”. Tällöin luettelosta puuttuu moni säännös, joka siihen kaiken järjen mukaan kuuluisi ja jonka puuttuminen nyt

vaarantaa opiskelijoiden, oppilaitosten ja opettajien oikeusturvan, ja toisaalta siihen on kuviteltu kuuluvan säännöksiä, joita siihen ei kuulu, vaikka mahdollisesti pitäisi (3 §:n 3 momentti velvoitteesta olla opetuksessa yhteistyössä kotien kanssa), tai joiden ei siihen tarkemmin ajatellen kuuluisikaan kuulua (35 a § kasvatustakeskusteluista). Näin ollen 20 a §:n puuttuminen luettelosta ei ole ratkaisevaa.

Täten voisi ajatella, että opiskelija aikuisten perusopetuksessa huomaisi vedota 20 a §:ään, erityisesti sen 3 momenttiin, jonka mukaan opetuksen järjestäjällä on velvollisuus muuna kuin lähiopetuksena annettavassa opetuksessa antaa kaikille oppilaille maksuton ateria. Erityisesti Rovaniemen Rovala-opistosta kotiseudulle Nuorgamiin etäopiskelemaan palanneelle opiskelijalle tämä takaisi enemmän kuin 46 §:n 1 momentti, joka takaisi maksuttoman aterian vain paikan päällä Rovala-opistossa tai sen asuntolassa. Opistolle velvollisuus olisi toisaalta ylivoimaista täyttää. Eihän tämä olisi mielekästä.

Korjaukselle saataisiin malli Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 8 a §:stä, johon ehdotetaan lisättäväksi 5 momentti, jonka mukaan pykälää ei sovellettaisi yläkoululukion kahdella ylimmällä vuosiluokalla annettavaan opetukseen. Tätä perustellaan sillä, että Helsingin eurooppalaisen koulun kahdella ylimmällä vuosiluokalla annetaan lukiolain mukaista lukiokoulutusta vastaavaa opetusta (European Baccalaureate -luokat), jolloin koulutuksen järjestäjällä on jo oikeus päättää etäopetukseen siirtymisestä opetuksen vuosittaisessa suunnitelmassa.

Asia tulisi näin ollen tehdä selväksi lisäämällä 20 a §:ään seuraava 6 momentti: *Tätä pykälää ei sovelleta aikuisten perusopetukseen.*

Tällöinkin hallituksen esityksessä olisi 20 a §:n 6 momentin perusteluissa sanottava, että varsinaisesti 46 §:n luetteloon olisi myös lisättävä ”20 a §:n 6 momentissa” mutta että sellaisesta 46 §:n muuttamisesta olisi tässä yhteydessä luovuttava 20 a §:n kiireellisyyden ja väliaikaisen voimassaolon tähden sekä myös siksi, että luettelo pitäisi päivittää erikseen kauttaaltaan, ei vain yhden säännöksen osalta.

(Luettelo olisi päivitettävä ennen kaikkea, jotta viittaukset sen sisältämiin säännöksiin voitaisiin tarkentaa lisäyksen, että säännöksissä tarkoitetut oppilaan huoltajan päätökset tekee opiskelija. Tämän vaatisi puhuminen *aikuisten* perusopetuksesta sekä opiskelijoiden yhdenvertaisuus lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kanssa.)

Allekirjoitus kynättä: Matematiikan dosentti Jouni Luukkainen
puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]
Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI
p. 045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi